

HÁBORÚ ELŐTTI SZLOVÉN LÍRA

ÉLETEM

Alojz Gradnik

Ó, minden élet buzgó kútfeje,
te nehéz, bódító-keserű óbor,
bölc s keverő, ki kéjt ürömmel oldol,
s ha túl édes, mérget cseppentsz bele!

A fiatalság nyugtalan heve
engem is a közeledbe sodort, hol
tántorogva álmoktól, homályoktól
megleltem, hol van titkod rejteke.

Előtted már hosszú sorok tolongtak.
És teltek hűvös vizeddel ormótlan
billikomok és csempe köcsögök.

Nekem csak üres tenyereim voltak.
Így álltam ott, és szürcsöltelek szótlan
búban, s csorogtál ujjaim között.

Ács Károly fordítása

EROS — TANATOS

Alojz Gradnik

Ittalak s nem ihattalak ki, Szerelem.
Mint édes vesszőn érlelt muskotályt
hörpöltelek mohón s lerészegülve nem
vettem észre, hogy te vagy a Halál.

Rémítő mélyeid járta tekintetem
és mert rámfeküdt, mint az éjhomály
a keserűség, nem láttam, Halál,
hogy te vagy a legrejtettebb Szerelem.

Ács Károly fordítása

SZAVAK A SÍRBÓL

Alojz Gradnik

Szegény testem már oly régóta vár itt,
e mély homályban. Ó, hol jártál, kedves,
hogy nem gondoltál rám ilyen sokáig?

Hogy vártalak! És fehér hó lepett be.
És elhervadtak dermedő kezembe
a szekfüöd, s olvadt lé szivárgott már
a síromba, és te sehol sem voltál.

És amikor a hosszú-hosszú télre
tavasz jött, s mag kelt, keltem volna véle
én is, dűltan a sok várakozástól.

Most jössz, amikor ismét május lángol,
és újra kigyúl fönn a mécsek ezre, s
éppúgy ragyog, mint rég, és éppúgy rémít
Ó nem, dehogyis haragszom rád, kedves,
sőt mindent-mindent megbocsátok. Mért sírsz?

Ács Károly fordítása

AZ ÉRLELŐ ŐSZBEN

Alojz Gradnik

I.

Virágból gyümölcs lettem. Húz a föld.
Most érek. Szürcsölöm a nap arany
borát, a hold tejét, a lassú, langy
esőket, a hús hajnali ködöt.

Melenget a föld illatos lehe,
szellő himbál az ágon lankatag,
és ahogy múlik lassan napra nap,
vagyok mind nehezebb játékszere.

Tudom: bő nedvvé sűrűdik a vér.
De csak legbelül gyúlt föl a zamat,

még nem szállnak rám méhek s madarak,
épp hogy pirul a halványsárga héj.

II.

Ha hullok, érten hulljak, istenem,
és ne sodorj le időnap előtt,
ne legyek fonnyadt és keserű-zöld,
se mint a szalma érdes-iztelen.

S ha arra jő egy éhező szegény,
nyúljon fel értem sóvár, bús keze, s
szakítson le, ejtsen rajtam sebet,
s legyek édes-puha falatja én.

Ó, mert csak a szegények s éhezők
becsülik meg kerted gyümölcseit,
s minden ősszel ők kezdik s fejezik
be véled s vélem szelíden a kört.

Ács Károly fordítása

AZ UTOLSÓ VENDÉG

Alojz Gradnik

Ó, szívem, kinek nyitod még az ajtót?
Az út kihalt, a közelítő télnek
lehe megcsap, az éhes varjak csapzott
csapatja gyűl, sehol egy árva lélek.

Hol van mindaz, mit szórtál számolatlan,
kérdézheted most, magadra hagyatva,
és az édes hit forró mustja hol van,
hol piros leve, és hol szóke habja?

A pucér falon képek helye ásit,
pohár ürítve, ablakok betörve,
ebben az éjben lámpa nem világít,
asztalokon por szürke terítője.

Ó, jaj, szívem, te elhagyott vendéglő,
ki tér be még be egy kortyra, egy falatra?
Vendégeid sok sugárzó és setétlő
arca elfoszlott, se híre, se hamva!

Most már csak egy utolsó vendégnek kell
megjönnie. Sohasem tudhatod, hogy
mikor kopog. Nem szól, semmit se rendel,
csak behúzza halkán maga után az ajtót.

Ács Károly fordítása

KARSZTVIDÉKI FALU

Srečko Kosovel

Faluhosszan
egymagam.

Sötétben
síró szénapajták...
A szél házfalat
ostromol s ablakon
zörget: „Ki az?”

Ablakfény vág a
homályba.
A faluvégen amott
egy fenyő fölsuhog:
ágrezzenés...
Hát ismerne még?

Fehér Ferenc fordítása

AZ ÉLET RÖVID

Srečko Kosovel

Szörnyű a szívben hordani halált
s mégis, kedvesem, téged szeretni;
ó, kedvesem, jobb mindent feledni,
ha az élet megtörten talál.

Ha sötét és kegyetlen a világ
megőrizhet-e tőle a csüggedés?
Ó, nevetni kell, ha már túl nehéz,
örjögve, míg a fájdalom kiáll.

És a poharak majd bort vérzenek,
a fájdalom borával felköszöntelek:
Életünk rövid, én kedvesem,
ki bánkódna utána dühösen?
Csupán az, ki még nem ismeri,
beteg, bénán csupán az könnyezi.

Domonkos István fordítása

T É L K Ü S Z Ö B É N

Srečko Kosovel

A levegő áttetsző, akár a
szitakötő szárnya.
Az időtlen úr elfeküdt, vár az
őszi éjszakába'.

Az utcán még virraszt a felírás
és az égőpiros plakátok.
A homályban árnyékolt rajz,
a járdán visszhangzó koppanások.

Kihalt a tér, száraz a lég,
az ég ólomként csüng le lomhán;
a szabadság lángja fogy, elég,
mint vér, csorog a víz a csatornán.

A levegő áttetsző. Így néz a holt is.
Ó, nincs hát ember e temetőben?!
A némaságban dagad a semmi.
S a víz csak csorog a csatornacsőben.

Fehér Ferenc fordítása

D I Ó F A

Srečko Kosovel

Fát ültetett a vén Torkar,
diófát. Tán negyven éve
De már akkor keserű bú
férközött, keserű méreg
a suttyó legény szívébe,
mérge dühnek, csüggedésnek.
Legtöbben így vannak véle.

Immár hatvan év a vállán,
aszály feküdt a mezőkre,
fagy feküdt a városokra. —
Es a háta hétrét görnyedt,
és a fogai kihulltak,
és a haja is fehér lett
(akárcsak a fehér gyapjú),
s a vén Torkar mint a bárány
várt a megváltó halálra.

Ámde nézd csak: hirtelen —
mi jön ott láng-öltözetben,
mi jön ott örült sikollyal?
A szabadság jön lóháton,

csupa tűz és világosság,
(alatta ég a főveny)
száguld táltos paripáján.

És az őszi alkonyatban,
mintha kísértetet űzne,
tépázta az erdő fáit,
zúgva csapott a tetőkre,
s a diófát kicsavarta.

És egyszerre nagy fekete
felhő szállt le. Így szólt Torkar
fiához: „Ültess diófát,
ó, lehet, hogy még megéred,
mit hiába vártam én.” —
És meghalt. Fagy jött a földre,
fagy jött, s a hegy tetején
nől egy keserű diófa.

Nőj, nőj, keserű diófa!

Ács Károly fordítása

A HALÁL EKSZTÁZISA

Srečko Kosovel

Minden eksztázis, a halái eksztázisa!
Az arany Nyugat oszlopsorai,
ó kupolái — (minden eksztázis!) —
elsüllyednek az izzó, vörös árban;
a nap lemegy és hunyó sugarában
fürdik a százszor holt európai ember.
— Minden eksztázis, a halál eksztázisa! —

Szép lesz, ó, szép lesz Európa halála;
mint pompás felékszerezett királynő
fekszik a sötét századok ravatalára,
s halkán meghal, mintha csak behunyná
az agg királynő aranyló szemét.
— Minden eksztázis, a halál eksztázisa. —

Ó, az esti felhőből (ez az utolsó hírnök,
mely Európának még fényt ígér!)
fáradt szívembe ömlik a vér,
ó, már vízünk sincs Európában
és mi emberek vért hörpölünk,
langyos vért az alkonyi fellegekből.
— Minden eksztázis, a halál eksztázisa. —

Alig születesz meg, s már esti lázban égsz,
minden tenger vörös, minden tengert
vér tölt, minden tavat, és víz sehol,

víz sehol, hogy lemoshassa bűnét,
hogy lemoshassa szívét ez az ember,
víz sehol, hogy kioltsa vele
kínzó szomját egy halk zöld hajnali tájra.

Mert este van és reggel sose lesz,
míg ki nem pusztulunk mi, kik hordjuk büntelen
a haldoklás bűnét, míg ki nem pusztulunk mi,
utolsók...

Jaj, hát épp ebbe a tájba, ebbe a zöld,
harmatos zöld tájba, ebbe az
alkonyi égbe akarod belesütni
sugaras izzásod? Még ebbe is?

Tenger önti el a zöld mezőket,
az esti gyulladt vér tengere,
és nincs menekvés, nincs és nincs menekvés,
míg el nem hullunk, te is, én is,
míg el nem hullunk mindnyájan, mégis,
míg ki nem múlunk a vér terhe alatt.

Arany sugárral fed majd be a nap,
minket, szegény európai holtakat.

Ács Károly fordítása

M A R C H E F U N È B R E

Pavel Golija

Ha beteljesül a Te akaratod,
utolsó útjára indul,
örök otthona felé,
Pavel Golija, az eltévedt és nyugtalan,
költő, százados, színházigazgató.
Tram, tam, tam.

S ott lesz a menetben mind, kit került életében,
keménykalapos burzsujok,
aranyhajú hazafias hölgyek.
Tettetett bánattal irodalmárok csoportja
baktat majd in corpore a koporsó mögött,
csupán a barátok, a munkanaptól kötve,
maradnak távol.
Tram, tam, tam.

A költő majd bekopog ajtódon,
parányi országban sosem volt méltányolt,
Uram, Te ne vedd zokon,
rossznéven ne vedd hát tőle,
intésedre nyitasson meg előtte!

Ítéld meg magad, mivé lett
magod, bár önmagáért
csirázik hűvös alkonyi parlagon.
Tram, tam, tam.

A százados alássan jelentkezik Nálad,
mellén hősi érdemjel,
vértelen kard kezében,
ültesd majd, Uram, kijelölt helyére!
Túl mélyen hitt benned,
e szerencsétlen tisztecske,
semhogy katonát gyötörve,
szomszédot gyűlölve éljen
és isteni békéd zavarná
általános zúreink közepette.
Tram, tam, tam.

Színházigazgatóként
sem vitte semmire
új vendéged. Az, ami országában harsogó,
ami a sikoly elsőbbségét vallja
a Szellem néma vívmányai fölött, ismételten
kedvét szegte.
Korosabb hölgyeknél kegytelen,
műbírálóknál s hasonló körökben,
gyenge vállain
mindennemű gázságok terhét cipelte.
Tram, tam, tam.

Annyiszor elveszett fiad
most bűnhődve
visszatér a Te végtelen templomodba.
Tárd ki szíved előtte,
csillogtasd fényed
hogy élvezne benne megittasulva.
Tram, tam, tam.

Köszönet, aranyhajú hazafias hölgyek,
köszönet, költőt tisztelő gyászmenet,
köszönet, munkanappal lekötött testvérek,
távolmaradtatok,
harcotokra áldásom.
Néktek meg, farizeus bitangok,
kik fölfuvalkodott romlottságotokban,
becsületemre, kényeremre törtetek,
Isten bocsásson.
Tram, tam, tam. Tram, tam, tam. Bum.

Domonkos István fordítása

ESŐS TAVASZ, 1933.

Mile Klopčič

Sötét az éj, s már minden éj sötétebb,
szürke mind a nap, s eztán csak az lehet.
Dühöng a szél, az eső csak úgy szakad:
valaki meghalt, mindent elvetett.

Csak a szürke nappalok, s mély éjszakák:
a bűn virága hajt, a gaztett már erény,
a lány vesztébe megy, a férj halálba,
s anyát fiú börtönnel, bilincessel cserél.

Az ember kopó, és ő a zsákmány,
az ember rab, áldozat, s ha nő: facér.
Utaink elöntve, mezeink helyén mocsár,
s amit beszívunk, halálos dögveszély

Most bárkivel és bármikor megeshetik:
csak bolyong, hogy gondjait felejtse,
s nem tudja, merre szökjön, hová legyen,
hogyan keservét s a gyászt magába rejtse.

Itt se imák, se átkok nem segítenek,
az ember most olyan időket él,
mikor nincs mosoly, a jaj torokba fullad,
s a földgolyó is új arcot cserél.

Sötét az éj, s már minden éj sötétebb,
szürke mind a nap, s eztán csak az lehet,
szakad az égből, alig nyeli már az árok,
túl nagy a sár, s túl bős a fergeteg.

Fehér Ferenc fordítása

A MEGRONTOTT BETEG

Božo Vodušek

Míg aludtam, balfelem fölnyitottad,
szívembe a csókod beléharaptad
s itthagytál hatalmad igézetében;
halálos méreggel telt a vérem.

Fekélyes bőröm petyhüdt egészen,
akár az üres tömlő, s hogy égjen —
ágyékom eleven parázssal raktad,
ereim kötelei földagadtak.

A telhetetlen vér most nyüszít csak,
testem nap mint nap egyre reszket
az ölelésedért, győztes szépem,

s ōk, kik mulatnak ilyen dōreségen,
jőjjenek, s ha tudnak, győzzenek meg,
hogy látomás a képed, s nem is vagy.

Fehér Ferenc fordítása

OLAJFÁK HEGYE

Božo Vodušek

Ott húzódott meg az olajfák hegyén.
Fölötte bús ég, itt-ott csillagok;
ide menekült az Ember, s most vacog
szívdobogtató félelem-bilincsbén.

Fejét lehajtja, tudja, hogy nincs remény;
mint görcsberándult, csöppnyi magzatot,
a vég ijeszti őt is, kit elhagyott
az egykor mindenható, az Isten.

Mit bánja halálát a gaz világ,
melyért hazug Ūr küldte őt, valója
hamis mása, hogy haljon dicstelen.

Hóhēr-moraj. Tudta már: nem pálmaág,
és nem is Júdás volt az árulója.
Eléjük lépett sudáran, fegyvertelen.

Fehér Ferenc fordítása

BALLADA A RÉSZEGRŐL

Božo Vodušek

Egy részeg, kit az éjjel összeverték,
ōdōng az úton, talpig vérben ázva,
alig is érzi, hogy késpenge járta,
utat nyalából, fatörzset ölelget.

Kegyes támasza minden utcaszeglet,
holddal mōkázó tōcsa tükre várja:
„Hát téged ki búbozott meg, te árva?”
Dūlōng, dūnnyōg, s nem sejtji, hogy kiszerved.

Lantom, felajzott hūrja hangszeremnek,
itt a hōs, kit méltán dicsérhet ének,
ēpp mert nem fogható be űnnepeltnék.

Sáljával itatja esőjét a vérnek,
mert azt gondolja, hogy langy eső szemezget;
mit bánja ő, mi múlt el, s holnap mit ér meg!

Fehér Ferenc fordítása

T O M A Ž B I Z I L J E M L É K E Z E T É R E

Igo Gruden

Elszunnyadtál örökre,
Tomaž Bizilj.
Élet szerény kis meggyötörtje,
szepőlten szállsz alá a földbe,
hátha nyugvást hoz majd a sír:
hisz a föld csak siralomvölgye,
Tomaž Bizilj.

A kályhánál úgy estetájt ki ad helyet,
ha összegyűlnek ott, a „Lendkerék”-ben,
hisz már a másvilágról nézed réveteg,
mint kapnak hajba holmi semmiségen.
Közénk ültél szóltan, s székedet hagyva,
vezetgetett konyha, pitvar, pinceszor:
mintha többé nem te volnál itt a gazda,
s mint aki már ezzel mit se nyer.
Ott voltál mindenütt, de máris hült helyed...
Szemed egy könnyet mindig visszafojtott,
s mosolyodban hajnaltalan éj borongott,
ha megláttad Nuškát — a legkisebbiket.
Életért sirt az ablak, naphosszat cinelt,
akár a húr a szélben, ha eléjük feszült az út:
hasztalan kerestem közöttük rokonszívet,
hisz kint már azt hordoztak — közös gyanút.

A pitvar-homályban — borissza lelkek —
hányszor virrasztottunk, jócskán felöntvén:
Matevž, Francé, Pavel és Juš időnként,
s közöttük én, ki nem tudtam, mi bánt,
csak nyeltem a bort és hordtam bús szerelmet —
embertárs és a szép nagy mindenség iránt.
A falban szűk kis régimódi ablak —
kezében koponyával,
ott függött egy fából faragott angyal,
törött lábacska a hámló fal tövében;
— s én — fölfeszített denevér — ott, alatta,
csak ittam, egyik pohár után a másik,
rogyásig.

Aludnék már én is örökre,
Tomaž Bizilj.
Ám mielőtt bebújnék a földbe,
látni kívánom: az élet sok meggyötörtje
mint lel itt végső földi írt;
akkor tán élhetnénk örökre,
Tomaž Bizilj.

Fehér Ferenc fordítása

A VÉG SZONETTJE

Miran Jarc

Szeretnünk hát többé már tényleg nem szabad?
Üres szél lenne a sok régi dal?
Füled fogd be, megsüketül, ki hall,
s rágcslóként maradj mélyen a föld alatt.

De hiába minden, már mindenütt elér,
bensődben a század néha csak felnyerít.
Ne reméld, hogy rajtad a szökés segít,
mint a pehely, hát súlytalan élj ezért.

Nem teheted? Akkor légy krónikás,
ki eszét veszve bűnbánón felkiált:
Uram, történeted túl soká tartott!

Irtózol még? Akkor mért tétovázol,
mért ez a láz, mért ez az üszkös hámor?
Tárd fel szíved. Kalapálj éles kardot.

Domonkos István fordítása

VETŐ A TÉLBEN

Miran Jarc

Így s jól van ez: a földdel egyedül
tar mezők felett madár sem repül.

A világ jeges. Már a lég is meredt.
Odébb vannak innen az emberek

s a föld, mint soha eddig, oly közel...
A világon nékem vajon még mi kell?

Holt időben beérő mag vagyok.
Új kaszás készül. Kaszája ragyog.

Domonkos István fordítása

HALOTT SZOMSZÉDOK

Anton Vodnik

Megjött a tavasz! Ó, halljátok-e?
Források mentén, hegyen-völgyön át,
dús zöldjével minden mezőn előmlött,
sötét odúkba fénnyel özönlött,

s a lázmarta betegágyakat
— hűsebben mint a jó vigasz —
tündöklő fuvallat lengte be.

Most kormos tornácainkon
az estelek illatos tömjéne ég.
A küszöb elé — mikor is? — a zsenge fű
terítette selymes szőnyegét,
hogy minden kismama
puhán tapodjon, ha lép,
s gyermekét, a méhében alvót,
úgy vigye, álmatag,
mintha várná megdicsőülést,
vagy járna arany havon...

Kedves szomszédok, ti ázott földben alvók,
most már ti sem maradtok árvák —
asztalunknál szorongtok, ha gyűjtjük
vén mennyezet alatt a lámpát;
ti, kik agyagcsuportba mártják
— mint hajdanán — falatjuk.

Majd ha a kakukkok újra szólnak
s szelíden terel hazafelé e hang,
egyazon lámpafény hull elénk
a nappal és az éj határán:
ajtónk előtt, a küszöbünkön ültök,
s akárcsak mi, előredűltök,
ha bong az ismerős harang.

Fehér Ferenc fordítása

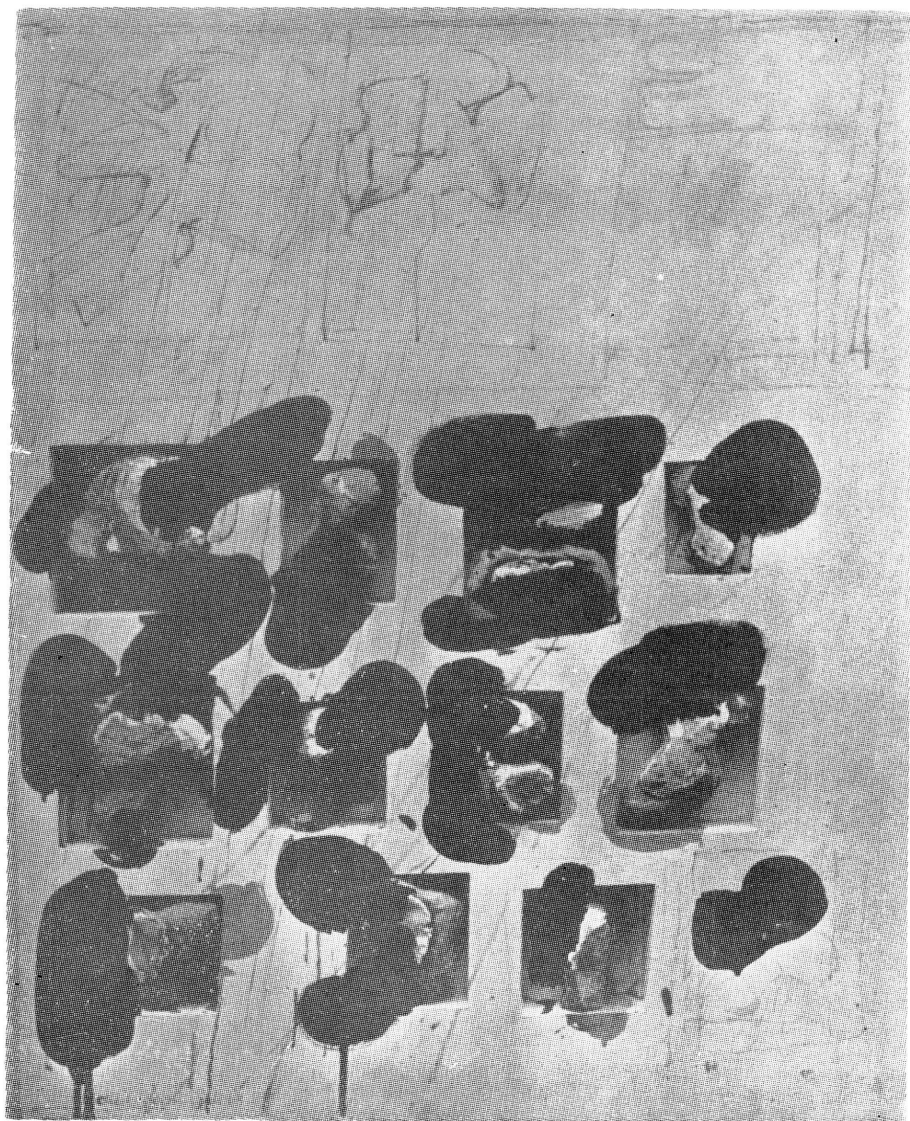
MINT KALÁSZBAN A MAG...

Anton Vodnik

Evezőnk leraktuk —
hátha majd elragad
az éj, a két torkolat,
mely felfénylőn ott buzog
aranyszín sziklák alatt.

Árnyakként sötétlünk
az est-öbölben;
az első csillag szemünkben —
az utolsó napvirág
gyöngyfény
csillám tenyerünkben.

Szemünkhöz emelt kézzel
nézünk a nappali tájba,
épp amint ellobban a lángja

OLLE ÅNGKVIST:

Elfogott madaraim

s a felhőket színesre váltja —
pipacsszínre, búzavirágkékre,
örökzöldre s fagyal-fehérré,
szívünk mélyének színére...
Valaha rég, úgylehet,
tertyedt nagy csónakokban,
virággal, gyümölcscsel, borral rakottan,
násznépként erre vonultunk,
átmerengtünk tavaszt és telet,
s szivárványszíveket...

S míg mély, ezüstös homályba
úsztatnak nyugtalan vitorlák
— vagy tán skarlátpiros lepke
feszíti áttetszön a szárnyát? —
hű kormányosunk, a szőke szél
olykor meglebbenti vásznuk,
s a távol hegyek, akár az oltár,
felgyúlnak sziporkázó csillagözönben.

Miként ha félálomban —
átvillan rajtuk egy emlék...
A Tejút, a Fiastyúk
s a ködgomolyok
pillérei alatt
világító mélységek
ásító semmijébe hajlunk —
s álom, fájdalom
elhagy egyszeriben.

Tündöklő pillanat...
Csendben, észrevétlen érünk,
mint kalászban a mag;
mint magzat
asszonyi szív alatt...

Fehér Ferenc fordítása